

Biblioteca populară a Asociațiunii „Astra“.

Anul al 27-lea.

Nr. 239.

1937.

133502

ZILE MARI

**Conferențe pentru sărbătorile naționale:
24 Ianuarie, 10 Mai, 8 Iunie, Ziua Eroilor
și 1 Decembrie**

BCU Cluj / Central University Library Cluj
de

Horia Teculescu.

Publicație periodică a „Asociațiunii“.

**Editura Asociațiunii „Astra“, Sibiu, Strada Șaguna 6.
Tiparul Institutului de arte grafice „Dacia Traiană“, s. a., Sibiu.**

Prețul 5 Lei.

„Asociațiunea pentru literatura Română și cultura poporului român“, „ASTRA“

Intemeiată în 1861.

PREȘEDINTE DE ONOARE:
M. S. Regele CAROL II.

Președinte activ:
Dr. Iuliu Moldovan.

Vice-președinte:
Dr. Gh. Moga.

Vice-președinte:
Dr. Gh. Preda.

Comitetul central al „Asociațiunii“ numără 50 de fruntași din toate păturile societății românești.

E datoria fiecărui bun român să sprijinească „Asociațiunea“, cunoscând publicațiile ei și înscriindu-se de membru.

Taxele de membru sunt următoarele:

Membru fondator al Casei Naționale, odată pentru totdeauna.	Lei 5000.—
Membru fondator al „Asociațiunii“, odată pentru totdeauna.	„ 1000.—
Membru pe viață al „Asociațiunii“, odată pentru totdeauna.	„ 500.—
Membru activ al „Asociațiunii“, anual	„ 30.—
Membru ajut. al „Asociațiunii“, anual	„ 10.—

Biblioteca populară a Asociației „Astra“.

Anul al 27-lea. Nr. 239.

1937.

ZILE MARI

**Conferențe pentru sărbătorile naționale:
24 Ianuarie, 10 Mai, 8 Iunie, Ziua Eroilor
și 1 Decembrie**

BCU Cluj / Central University Library Cluj
de

Horia Teculescu.

BCU Cluj-Napoca

RBCFG201504406

Publicație periodică a „Asociației“.

**Editura Asociației „Astra“, Sibiu, Strada Șaguna 8.
Tiparul Institutului de arte grafice „Daeta Traiană“, s. a., Sibiu.**

Prețul 5 Lei.

24 Ianuarie.

„Așezați precum suntem, în mijlocul îndoitului despotism al Europei și al Asiei, să ne dăm împreună frățiasca, ajutoroarea mână de untre și să zicem cu toții: Trăiască unita Românie! Atunci, fraților, soarele lumini va pătrunde și va împrăștia adâncul întunec în care zacem; atunci numai vom fi ceea ce trebuie să fim, adică fiul unei singure și puternice moșii. În visurile mele înflorite se arată viitorul României. Suntem milioane de Români răsleșiți. Ce ne lipsește ca să ajungem un neam mare?”

Unitatea, numai unitatea! Să trăiască unitatea Românilor!”

C. Negri. (27 Dec. 1848.)

Unitatea neamului nostru a fost o surpriză numai pentru cei cari n'au cunoscut istoria.

Pentru cei cari au răsfoit mai des cartea frământărilor noastre, întregirea neamului a

rezultat în mod normal, dintr'o înștruire de fapte, a fost un fruct copt în razele unei credințe. A privi astfel evenimentul, este ceea ce se cheamă a judeca în timp, spre deosebire de judecata strâmtă, în spațiu.

Până a se ajunge la unire, s'au sbătut atâtea spade, s'au frământat atâtea condete, s'au sbuciumat atâtea suflete....

S'a realizat, mai întâi, conștiința de unitate, prin scrierile cronicarilor, ale lui Cantemir și ale scriitorilor Școalei Ardelene. După ce am știut că suntem un neam, a urmat exprimarea dorinței de unire, prin glasul poezilor și al oamenilor politici, apoi, ultima fază a luptei, îndemnul spre unire.

Frânt în mai multe părți trupul neamului, limba, credința și obiceiurile, sufletul neamului, a rămas același. Legăturile între teritoriile locuite de Români au fost foarte strânse, fie că au fost economice și politice, fie că au fost religioase și culturale.

Și fiindcă această zi de 24 Ianuarie rămâne ziua unirii, nu numai a Moldovei cu Muntenia, ci a tuturor năzuințelor noastre spre unire, cuvine-se a înștra cu evlavie povestea sbuctumului nostru de veacuri spre realizarea idealului.

De timpuriu găsim dovezi, că Românil se credeau, se simțeau și se doriau a fi un neam.

Brașovenii îl chemau pe Ștefan cel Mare să le fie Domn, la 26 Aprilie 1479: „Multă supunere și slujbă aducem înaintea Măriei Tale. Par'că ai fost ales și trimis de Dumnezeu pentru cărmuirea și apărarea Ardealului!... suntem în mare primejdie și la mare strâmtoare din pricina Turcilor nespus de cruzi... Pentru aceea, cu mare dor și dragoste te rugăm pe Măria Ta, ca să faci bunătatea să te apropii de această țară... Și acei credincioși (din Muntenia) te așteaptă, suspinând foarte, pe Măria Ta, căci au nădejde în Măria Ta“... (N. Iorga, An. Ac. Rom. S. II. T. XXII., pag. 118.)

Conștiința că Muntenii și Moldovenii sunt acelaș neam o găsim pentru prima oară manifestată la 1507.

Cronicarul Ureche ne povestește (Letopisește I., ed. Kogălniceanu, 1872, pag. 181), că Radu Vodă al Munteniei, neavând nici o pricină, a prădat și a ars ținutul Putnei. Bogdan Vodă — socotind să-și răscumpere strâmbătatea mai cu asupră — năvăli în

Muntenia până la Rătezoți, lângă Râmnic, arzând și prădând. Ureche ne dă precis timpul: 28 Octomvrie, 7015 (1507). Și acolo, spune Ureche, dela Radu Vodă l-au tâmpinat sol, un călugăr anume Maximian, feciorul lui Despot, Domnul sârbesc și s'au rugat lui Bogdan Vodă, să facă pace cu Radu Vodă, pentru că sunt creștini și de o seminție. Deci, Bogdan Vodă, văzând rugămintea dela acel călugăr, au făcut pace pentru voia lui; și au trimis soli la Radu Vodă; și atunci Radu Vodă cu boierii lui au jurat pe sfânta Evanghelle ca să fie pace neclintită...

La 1542 se arată teama străinilor de unirea Ardelenilor cu Moldovenii, din cauza identității de limbă. Poremsky, secretarul reginei Izabela, văduva lui Zaporog, spunea lămurit: „Dacă voevodul Moldovei (Rareș) va intra în țară, mulți, ba toți, bănuiesc să aibă înțelegere cu Săcuii... Românii stăpânesc o bună parte a țării, cari s'ar uni ușor cu ei pentru limba lor, care e aceeași”. (N. Iorga Legăturile Săcuiilor cu Moldova, pag. 13)

Italianul Gritti, pe care l-a prins Rareș la Mediaș, voia să fie rege în Ardeal și să pună pe cel doi fiți ai săi Domni în țările românești, cu sprijinul Turcilor.

Despot Vodă amintea originea noastră romană și se gândea să unească Ardealul cu Moldova și cu Muntenia.

La 1599 boierii munteni îl roagă pe craul Poloniei să le dea ca Domn pe fratele lui Ieremia Vodă: „Toți boierii Țării Românești și toată țara îl cere și-l iubesc, pentru că vreau să fie la un loc și în unire cu țara Moldovei. Căci suntem toți de-o limbă și de o lege și în vremile de odinioară astfel Domnul Moldovei ajunge Domn muntean și Domnul muntean Domn moldovenesc (N. Iorga: Scrieri de boieri, pag. 42).

La 1 Noiembrie 1599 Mihail intră în Alba Iulia, iar la 10 Mai 1600 ajunge la Iași; astfel se săvârșește pentru o clipă minunea cea mare...

Fapta lui Mihail a trezit îndemnuri. Spre Ardeal tindea Radu Șerban, biruitoarea dela Brașov (7 Iulie 1603). Fapte mari ca Mihail Viteazul voia să facă și Radu Mihnea (1658—1659), care se numea și Mihail Vodă și se intitula „principe de Făgăraș“, cerând dela Turci Moldova și Ardealul.

Mihail Pătrășcu, nepotul lui Mihail Viteazul, pe care Matei Basarab voia să îl lase

urmaş, plănuia să cucerească Ardealul. Pe acest Mihai, la 1644, Ferdinand îl trimite în Ardeal, să facă o mişcare printre Români, împotriva lui Rakoczy.

Disul de-a stăpâni Ardealul l-a avut şi Gaspar Gratiani (1619—1620), iar Grigorie Ghica cerea lui Apafy să-i înapoteze feudele muntene: Amlaşul şi Făgăraşul.

La tendinţele de calvinizare ale lui Bethlen, patriarhul Ciril Lucaris (care în 1621 se afla la Târgovişte) răspunse: „Pentru a se face lucrul bine şi în linişte, ar trebui înainte de toate să se rupă legătura de sânge şi de iubire, care deşi într'ascuns; dar în felul cel mai strâns leagă pe Români din Ardeal cu locuitorii Ţării Româneşti şi Moldovei“. (N. Iorga: Istoria Românilor din Ardeal, vol. I., pag. 232.)

Gr. Ureche aminteşte mai întâi despre identitatea de rasă între munteni şi moldoveni: „Noi aflăm că Moldova s'au descălecat mai pre urmă şi muntenii mai dintâi, măcar că s'au tras dela un izvor, muntenii întâi şi moldovenii mai pre urmă“. (Letopiseţ, pag. 5.) De asemenea, identitatea între moldoveni şi ardeleni (Letopiseţ, pag. 80):

„Românii, câți se află lăcuttori la țara ungurească și la Ardeal și la Maramureș, dela un loc sunt cu moldovenii și toți dela Râm se trag“.

Dar Miron Costin a afirmat pentru prima oară lămurit unitatea neamului: „Biruit au gândul să mă apuc de această osteneală, să scot lumii la vedere felul neamului, din ce izvor și semințele sunt locuitorii țării noastre a Moldovei și așa și a țării Muntenești ...și a Românilor din țările ungurești; că tot un neam sunt și odată descălecați“. (Letopisețe, vol. I, pag. 3.)

Tot Miron Costin ne povestește (Letopisețe I., pag. 288: Radu Vodă 1623—26) domnia aicea în țară la noi țară fiul său, Alexandru Vodă, în Țara Muntenească; și la această domnie au făcut și nunta, la Tecuci, fectorului său cu fata lui Scărlat, om vestit între Țărigrădent, la care veselie erau adunate două țări, țara noastră și țara muntenească. Scaunele boterilor de Moldova din dreapta Domnului de Moldova; țară dinastânga, boteri muntenești țineau dvorba și așa și căpeteniile de slujitori. . Și au trăgănat acea nuntă până a doua săptămână, cu mari petrecanți și blșuguri“.

Vasile Lupu era amăgît de gîndul de-a cuceri Ardealul. Într'o scrisoare cîtră Poartă (1624) spune : *Cu privire la Ardeal, e uşoară treaba: cunosc bine căile pe care poate fi lovit din Moldova şi din Ţara Românească... Se adaugă aceea că în Ardeal mai mult de o treime sînt Români, cărora făgăduindu-le slobozente, îndată îi vom aşăta asupra Ungurilor*. (N. Iorga, Scrisori Domneşti, pag. 144)

Vasile Lupu era chiar să ajungă Domn în Ardeal.

Miron Costin ne spune (Letopiseţe I, pag. 355): Vizirul trimise vorbă Domnilor români să meargă asupra lui Rakoczy cu oşti... şi atunci spun că socotise Klupriţăul să scoată pre Vasile Vodă den Bălcuţa să-l pute Cratu în Ardeal în locul lui Racoşti... Primind porunca Vizirului, Ştefan Vodă, spune M. Costin, den rădăciuni m'au trimis pe mine în Ţara Muntenească, sfătuiindu-se cu Constantin Vodă ce răspuns vor da, vîindu-le amîndurora o poruncă şi la un prepus fiind amîndoi la împărăţie, şi amîndoi Domni toema într'un chip de primejdie aproape. Iară nestăiătoare şi lunecoase firile ome-

nești, la greu și la nevole, cinești de sine să stea și apoi și unul și altul mai lesne pier... Involala nu s'a făcut, Ștefan pricepând „îndolta inimă“ a lui Constantin Vodă, deși în răspuns îl numește „fratele nostru“.

Privitor la agrăirea „fratele nostru“ amintim că ea s'a păstrat. Mai târziu, Ion Sandu Sturdza îl numea pe Ghica „al nostru prea iubit frate“. (N. Iorga: Cum se făcea corespondența între Domniile Moldoveni și al Țării Românești, pag. 2.)

De N. Iorga ne amintește prețioasa însemnare a unui scriitor ardelean, din timpul când Muntenii luptau cu Ungurii, la Suceava, în contra Moldovenilor și a Cazacilor lui Timuș, ginerele lui Vasile Lupu: „Unii ostași trădători ai lui Matei Vodă au refuzat să se lupte cu frații lor, Români din Moldova“. (Istoria armatei, vol. II., pag. 140.)

Șerban Cantacuzino, deși luase parte la asediul Vîenei (1683), dorea o înțelegere cu Imperiul, în schimbul unor moșii și cetăți în Ardeal. La 1685 trimișii lui Șerban iau parte la Dieta din Făgăraș, unde se încheie o alianță între Transilvania și Muntenia.

Ion Neculce ne spune despre Duca Vodă (GetopiseŃe II., pag. 222): Că el se ținea și vorovea în casa lui și se ispittia să fie Craiu în Țara Ungurească și un fector al lui în Țara Moldovei și alt fector Domn în Țara Muntenească și gineresău Hatman în Ucraina.

Brâncoveanu încă avea un plan mare. Prin 1694, el se gândea să-și mărite o fată cu principele Filip de Lichtenstein, foarte iubit în Ardeal și apoi să-l lase pe acesta la București, pentru a se așeza el însuși în vechiul scaun al lui Mihai Viteazul. Și informatorul, un Levantin isteț și bine informat, Nicolae de Porta, scrie astfel: „Ardelenii, cari vedeau înlăturat principele lor închipuit temându-se de libertățile lor, după exemplul din Ungaria și neavând un om de această importanță, date fiind grelele dușmănit dintre dânșii, ar fi primit bucuros pe Brâncoveanu, om de frunte, principe încoronat și cu faimă de mare politic, pentru a potoli revoluțiile lor de acasă. (N. Iorga: Istoria Ardealului, vol. I. 319.)

Potemkin, guvernatorul Principatelor, visa să fie rege al Daciei, tot așa Ipsilante, la 1806. Cel dintâi guvernator al Basarabiei,

Scarlat Sturza, a avut viziunea clară a unității tuturor Românilor.

În veacul al XIX-lea legăturile între Ardeal și Principate sunt din ce în ce mai strânse. Cartea sfântă trecuse din Muntenia în Moldova și în Ardeal, cronicarii au arătat unitatea neamului, iar poeții au dorit realizarea ei; astfel, atmosfera era prielnică pentru Unire la 1848, dovadă versurile lui Alecsandri, frumoasele cuvinte ale lui Negri și temeinicile argumente ale lui Hogașnicăanu care priveau ca patrie a sa toată acea întindere de pământ unde se vorbește românește.

Dar instinctul sănătos al neamului, cum-pănind visul cu fapta, dicta mai întâi o unire a celor două principate, pentru a nu pune în primejdie viitorul, creindu-se convingerea, că unirea Moldovei cu Muntenia va trebui să aducă fără îndotală și unirea cea mare. Erau și fapte istorice care apropiau mai mult aceste două provincii: aceleași forme de domnie, aceleași datini, nici o deosebire la curtea Domnilor, cari, uneori, se mutau din Moldova în Muntenia; boterii pribegeau dintr'o parte într'alta, și unea imitația orien-

tului, apoi a apusului. Astfel, Rogălniceanu vorbește de România pe la 1840, iar la 1848 unirea morală era desăvârșită.

Evenimentele politice au grăbit unirea celor două principate.

Tratatul dela Paris (1856) pune principatele sub garanția celor șapte puteri europene, desființând protectoratul rusesc și hotărîndu-se să fie întrebat poporul românesc privind la soarta lui. După ultimii domnitori (în Muntenia Știrbel și în Moldova Gr. Ghica) urmează cărmăcăria lui A. Ghica în Muntenia și T. Balș și N. Dogoridi în Moldova dela 1856—1858, apoi a doua cărmăcămie (în Muntenia: I. Manu, E. Băleanu, I. Filipescu; în Moldova: Șt. Catargiu, D. Sturza, A. Panu) până la 1859. Sunt cunoscute frământările din preajma alegerilor, cu prigonirile lui Dogoridi, care șterge din liste numele celor cari doreau unirea, provocând și demisia lui Al. Cuza, pârălabul de Galați. Făcându-se o nouă alegere, reușesc unioniștii.

Convenția dela Paris (1859) hotărăște unificarea militară, financiară și judecătorească, alegându-se doi domni în principa-

tele române. Demnitatea românească pre-
tindea această convenție, care ne da o ju-
mătate de unire, să fie călcată, iar dibăcia
conducătorilor a găsit mijlocul, fără a pro-
voca statele europene: alegerea acelui
domnitor în ambele principate.

În 4 Ianuarie, deși erau o mulțime de
candidați, se pune pe neașteptate candida-
tura colonelului Al. Cuza, iar la 5 Ianuarie
este ales Domn al Moldovei. Deputații tri-
miși la Sultan, trecând prin București, întâl-
nesc însuflețirea deputaților Munteni, cari
aleg Domnitor tot pe Al. Cuza la 24 Ianuarie.

Ce revărsare de bucurie pentru moment,
ce izvor de încredere pentru viitor.

Cu dreptate a spus Kogălniceanu, că
prin alegerea lui Cuza pe tronul lui Ștefan
cel Mare „s'a reînălțat însăș naționalitatea
română“, iar B. Boerescu constata, cu mân-
drie, după alegerea din 24 Ianuarie, că „o
eră nouă se deschide pentru noi... era re-
generării noastre“.

Treziiți din însuflețirea clipei, Românii
avură încă de luptat până la desăvârșirea
unirii, 11 Decembrie 1861, când Cuza Vodă
putea spune cu mândrie, că unirea e înde-
plinită, nașlunea română întemelată.

Dar marea înfăptuire dela 1859 trezia avântul neamului pentru ultimul asalt.

Trăit-vom, scrie Ion Ionescu la 1861, noi cari am luptat pentru această unire mai mult de 20 de ani, ca să vedem realizat și celălalt vis de aur al nostru, o adunare națională, una și singură pentru întreg poporul românesc? (Xenopol: Cuza Vodă, vol. II., pag. 151.)

Și 'ntradevăr, politica lui Cuza Vodă avea ca scop ultim unitatea completă a Românilor. (P. P. Panaitescu: Cuza Vodă și unitatea națională a Românilor. Arhiva, VIII, Nr. 4.)

Dovadă, că la 1860, Paptu Ilarian prezintă lui Cuza Vodă un memoriu pentru înfăptuirea Daco-României (I. Lupaș: Almanahul presei din Ardeal, 1918), iar Axente Sever scria: „Planul de cucerire a Ardealului“.

* * *

Am răsfoit aceste pagini ale istoriei pentru o clipă de reculegere, de mărire a încrederii în energia neamului, de îndemn spre noi înfăptuiri, de adâncă învățătură: izbânzile mari în viața popoarelor sunt câștigate cu trudă îndelungată, unirea înaltă

neamurile și numai urmărirea statornică a unui ideal poate aduce realizarea lui.

Trecutul e marea lecție pentru neam, din el trebuie să luăm „urmă de vieță“, după cum înțelepțește spune Iscusitul cronicar M. Costin: „Că letopisețele nu sunt scrise să le cetească omul să știe numai ce-a fost în vremile trecute, ce mai mult să fie de învățătură, ce este bine și ce este rău, de ce să se ferească și ce va urma fie cine. Domnul, den fapte e Domnilor care cum au fost și cu ce veste și pomenire, să iele urmă de vieță; boierii urmând pe boierii cei cinsteși și înțelepți; slujitorul a slujitorului; că cineși după breasla sa, de urmează pe cei cinsteși, cinsteși este, și cine urmează pe cel rău, rău este și rău se va sfârși“.

24 Ianuarie.

(Istorie).

19 August 1858, Convenția dela Paris acordă denumirea de Principatele Unite, fiecare însă cu Domn și guvern separat.

5 Ianuarie 1859, se alege în Moldova ca Domn, Colonelul Alexandru Ioan Cuza și la

24 Ianuarie 1859, în Muntenia, este ales acelaș Domn.

Cuza domnește dela 1859 -- Februarie 1866. Născut la Bârlad, 20 Martie 1820, la 1844 se căsătorește cu Elena Roseffi, în 1848 luând parte la mișcarea contra lui Mihail Sturza a fost exilat. În 1849 se întoarce în Moldova, împreună cu Grigore Ghica Dodă, care l-a numit Director al Ministerului de interne. Demistonează pe vremea lui Vogoridi.

Este ales de Gălățeni deputat al Divanului; timp de 3 ani domnește cu guverne deosebite.

24 Ianuarie 1862, unirea s'a desăvârșit sub un singur parlament, la București. Principale reforme: secularizarea averilor mănăstirești, înmulțirea școalelor și împroprietăritrea țăranilor.

2/14 Mai 1864 lovitura de Stat.

11 Februarie 1866 abdică și pleacă în străinătate. Moare în 1873 la Heidelberg. Înmormântat la Ruginoasa, jud. Suceava.

Unirea principatelor.

Dedicată viitorilor deputați ai României.

De GRIGORE ALEXANDRESCU.

Pe antice momente am văzut ades sculptate,
 Acvila ce poartă cruce, zimbrul țării 'nvecinate,
 Sub o mână, o coroană, întrunite figurând
 Și în vechea capitală, o măreață mânăstire,
 După lupte sângeroase, monument de înfrățire,
 D'al Moldovei Domn clădită, stă trecutul
 [atestând.

Ce spun aste suvenire? Ele-arăt că altădată,
 Înaintea acelor lupte, în vechimea depărtată,
 Fii ai Romei cei eterne, acești popoli au
 [fost frați;

C'ale lor restriști cumplite au izvor în
 [despărțire,
 Că la răul ce-i apasă nu pot s'afle lecuire,
 Decât numai în unirea către care sunt chemați.

Căci de urele interne, mult a profitat streinul,
 Căci în suflete și'n inimi el a infiltrat veninul
 Ce corupe, ce înecă tot instinctul generos ;
 Căci, slăbți prin moliciune, umiliți prin apăsare,
 În furtune și în intrigi balotați fără 'necutare
 Am uitat noi vechea cale și trecutul glorios.

*Astăzi nu ni se cer lupte, sacrificiuri de sânge,
Virtuți mari de altădată ; astăzi ținta vom ajunge
Prin credință în unire, prin unire în dorinți.
Mari puteri acum iau parte la destinul ce
[ne-așteaptă.*

*Orizontul se 'nsenină, calea noastră es'e
[dreaptă,
Și asupra-ne se 'ntinde mâna bunei prevedinți.*

*Români! Dulce e unirea! Ascultați... glasu-i
[răsună.*

Dela fiii României cere patrie comună...

Steaua merge înainte, simbolu-i sacru pe

BCU Cluj / Central University Library Cluj [pământ :

*Cum în Vitleem odată, stea din cer mântuitoare
Conducea pe 'ncoronații cavaleri din depărtare,
Dela marginile lumii, către leagănul cel sfânt.*

*Când citim în vechea carte a istoriei străbune
Virtuți mari, ilustre fapte, ale nației române,
Care inimă stă rece, care suflet, nemișcat?
Cine n'are dor să vază țara sa în fericire,
Cu legi bune, cu legi drepte, în țarie și'n unire,
Cultivând artele păcii, pe al său pământ bogat?*

În tăcutele morminte, Bogdan, Mircea se

[ntâlniră,

Și 'ntr'o lungă îmbrățișare pe Români îi

[înfrățiră ;

*Imprejuru-le stau dese umbre de măreți eroi...
 Ele astăzi sbor în aer, inimile 'nflăcărează...
 Deputați: asupra voastră ei privirea-și
 [ațintează;
 Fala sau rușinea țării, se așteaptă dela voi.*

*Fiii voștri vor ascunde a lor frunte în țărână,
 Dacă voi acum veți pierde marea cauză*

*[română
 Prin meschine interese ce 'n mici inimi
 [locuesc;*

*Timpul trece, omul piere, dar a patriei iubire
 E averea cea mai rară, cea mai scumpă*

*[moștenire,
 Ce dela părinți de merit nobilii fii o primesc.*

Cuza Vodă.

De V. ALECSANDRI.

*Văzutu-te-am în pace suind scara măriri
 Și 'n pace luând calea augustă-a nemuririi,
 O! scump amic, Domn mare, o! nume cu
 [splendoare*

Sădit pe miriade de libere ogoare!

*O clipă apărut-ai în plaiul veșniciei
 Și veșnice mari fapte lăsat-ai României,
 Nălțând din părăsire antica-i demnitate
 Prin magica Unire și sacra Libertate.*

*Ca norul plin de mană ce trece și revarsă
 O ploaie roditoare pe brazda care-i arsă,
 Și, stând apoi de-oparte, în urma lui privește
 Cum brazda se deschide și câmpul înflorește.*

*Așa și tu din ceruri ai dulce mângâiere
 Să vezi a țării tale frumoasă re'nviere,
 Tu, ce-ai stârpit cu scepstrul, unealtă de rodire,
 Din suflete și câmpuri sămânța de șerbire.*

*Acum te odihnește gustând eterna pace
 În taina maiestooasă a morții care tace,
 Lăsând o lume 'ntreagă la tine să gândească
 Ș'a ta legendă, Cuză!, cu fală s'o rostească.*

*Sânt nume destinate, cu numele tău mare,
 Să stee neclintite pe-a Timpului hotare
 Și veșnic să răspândă o falnică lumină
 Pe seculii ce 'n umbră, trecând, li-se închină!*

10 Mai.

„Comemorările nu învie morții. Dar ele scot din colțul lor de nemurire, unde arde înaintea lor numai burulana săracă a recunoașterii, din partea celor puțini, chipurile mari ale trecutului și le aduc, în lumina făclilor de pomenire, înaintea atâtoro, cartă până atunci sau nu știau despre acel oamen, sau îl uitaseră. Și poporul întreg, pentru care se face comemorarea (și nu pentru mortul de câțiva ani sau de câteva veacuri), se simte în adevăr trăind mai puternic în clipele procesiilor, rugămintilor și cuvântărilor, căci la puterea lui se adaugă atunci, în ceasul de recunoștință, puterea păstrată în scrise, așezăminte și fapte, a celui care se pomenește“.

N. Iorga.

Povestea neamului nostru e o poveste lungă și tristă. După restaurarea domniilor pământene, urmează scurta bucurie dela 1848, apoi Unirea Principatelor, prin alegerea lui Cuza-Vodă, întemeierea dinastiei, prin sosirea în țară a lui Carol, la 10 Mai 1866,

crearea armatei naționale și consolidarea noului stat român. Pentru completa restabilire a demnității neamului, mai urma atunci: eluizarea independenței, apoi, asaltul ultim: războiul pentru întregire. Gândul lui Carol, de când a pășit în țară, a fost câștigarea neatârării. Și prilejul vent.

La 1876 emisarii Rusiei pornesc răscoala în Bosnia, cu gând să provoace războiul cu Turcia și să spele, astfel, rușinea dela Crimeea. Serbia, vasală Turciei, începe războiul, pentru apărarea conașionalilor din Imperiul turcesc. Rușii trec prin țara noastră, în ajutorul Sârbilor. România nu putea sta pasivă, deși, de multă vreme, armata română nu mai luptase. Turcii atacă cetățile noastre dela Dunăre și, la 10 Mai 1877, Ho-gălniceanu declară, în Cameră, că statul român se consideră independent. Armata noastră aleargă în ajutorul Rușilor, comanda supremă o ia prințul Carol.

Ajutorul Românilor e salvator.

În 30 August, în amurg, după al 4-lea atac, ei intră într'o reductă a Griviței, silind pe Turci să se retragă.

Trei tunuri cad în mâna Românilor.

Luota o urmărește, de aproape, prințul Carol, care stă la Poradim, într'o casă pă-răg'nită, fără uși, cu hârtie lipită la ferestre; pe care, apoi o cedează împăratului A'e-xandru și trece într'o colibă cu acoperiș de paie.

La 28 Noembrie, Turcii ies din Plevna, care era încunjurată, dar sunt bătuti și în-suși Osman Pașa e rănit.

Pe zidurile Plevnei, Turcii ridicară steagul alb. Din trăsură care-l ducea, Osman Pașa se ridică și salută pe prințul Carol. Un semn mare: un Turc se pleca înaintea unui Domn român, după ce atâta vreme, Domnii români s'au plecat înaintea Turcilor. Steagul verde s'a destrămat, de-ăsupra țării noastre semi-luna a apus, s'a revărsat de zori și a răsărit odată și pentru Români, soarele.

Ce-a urmat: capitularea, rând pe rând, a forțelor turcești, congresul dela Berlin, care ne da Dobrogea, dar ne răpea sudul Basarabiei, cu toate că interesele țării au fost apărate strălucit, de cei mai mari oameni politici de atunci: I. Brătianu și M. Kogălniceanu.

Bucuria nu ne-a fost deplină; în sufletul neamului a rămas o lacrimă de durere, care s'a șters abia la 1918. La 1879 toate puterile Europei recunosc independența României și tot atunci se hotărăște ca moștenitor al tronului principele Ferdinand.

O prevestire: El intra într'o țară neatârnată, căreia avea să-i lărgească hotarele.

Recucerirea independenței înseamnă pentru noi începutul epocii de demnitate națională. De altfel nici până atunci nu ne-am închinat, în sufletul nostru, niciodată Turcilor. În nici o biserică românească nu s'au adus rugăciuni pentru Sulfanul, ei tot pentru voievozii români; întreg neamul a păstrat neatins testamentul lui Ștefan cel Mare, care, atunci când sfătua pe Români să 'ncheie pace cu Turcii, spunea: să se 'ncheie o „pace cu învoietii cinsteșe“.

Prin războiul pentru independență se afirmă puternic, ca niciodată, demnitatea neamului.

După prima biruință dela Plevna, la 27 August, proclamația lui Carol către Români începe așa: „După 2 secole de slăbiciune și înjosire națională, voi, astăzi, ați

luat arma în mână". Mai amintește, că armata a trecut Dunărea „pentru întărirea stimei și încrederii către noi a națiunilor străine“.. și „spre a afirma vitalitatea și forța României“. Și încheie:

„Înainte cu Dumnezeu, pentru țara noastră, pentru legea noastră“.

Iar în mesajul dela 15 Noembrie 1877 spunea: „Timpul tutelei străine, timpul vasalității a trecut“. Când Carol îndemna la luptă pentru țară și lege, el motiva și rostul jertfei pentru neam. Într'adevăr, după cum spun învățații, în făptuirea noastră se distinge o parte pieritoare și alta durabilă: limba, obiceiurile, etc.

La nevoie se jertfește partea pieritoare, pentru a se păstra cea durabilă: neamul. Pe lângă acest sens filosofic, jertfa pentru patrie mai are un adânc sens moral: „Slobozenia din afară este neafârnarea moștei în care ne naștem și care ne hrănește, moșta dela care tragem numele nostru și dreptul de om, de sub biruirea oricărei alte țări și împărății. Pentru sângele ce ne dă, suntem datori cu sângele nostru. Pentru aceasta au fost bătăliile neamului nostru și a neamu-

rilor, băcăliile cele vestite, scrise cu motive și mănăstiri pe șesuri și pe dealuri". („Cântarea României" A. Russo, cap. 17)

Pe lângă motivarea jertfei pentru patrie, Russo ne mai arată, aici, rostul independenței; iar, într'alt loc, cap. 21 spune:

„Fiecare era om slobod și plătea cât 100 de oameni, căci se lupta pentru dânsul... slobozenia însufește puterea“ ..

La 10 Mai 1881 urmează încoronarea regelui Carol. Și s'ar mai putea afirma, că o altă urmare a războiului pentru neatâr-nare a fost unitatea neamului. Și 'ntradevăr, la 1877, răsuna acest strigăt puternic, adresat Românilor:

„Dați mâna înfrățirii din Tisa pân' la Nistru“

Sau:

*„Al patriei scump templu sunt falnicii Carpați!
Sunt 10 milioane de acelaș neam; sunt frați.
Nici timp, nici năvălire, nici jug, nici depărtare,
Nici biciul tiraniei, nici oarba desbinare
In strănepoșii Romei frăția n'a schimbat:
Acelaș chip și limbă neatinsă ne-au păstrat.
O patrie vrem mare, vrem strânsă înfrățirea,
Aceasta ni-i dorința, aceasta ni-i țintirea,
Suflarea românească întreagă printr'un grai.
O Dacie te înalță la visul lui Mihail!*

O feroastră coincidență face ca Mihai să săvârșească fapta cea mare tocmai în această zi de 10 Mai, 1600, cum dovedește scrisoarea lui către boierii pribegi, cu data de mai sus, scrisă după cucerirea Moldovei, când ajunse stăpân peste cele trei principate românești.

Din ordinul M. Sale primile trei tunuri luate la Grivița sunt așezate: 2 la statula lui Mihai, iar unul la garda palatului. Și, în ordinea de zi, Carol spunea: „Umbra măreață a gloriosului Domn va vedea astfel, că oștenii români au rămas până astăzi fii ai eroilor dela Călugăreni“. Să se așeze tunurile la statula lui Mihai, să se făurească din oțelul tunurilor dela Plevna coroana regală, sunt semne că mai era ceva de făcut:

Tunurile să urmeze drumurile lui Mihai, iar coroana să fie așezată pe capul regelui României, la Alba Iulia.

Luptătorii dela 77 au luat parte și în războiul pentru întregirea neamului, steagurile de atunci au stat în bătaia gloanțelor și la Mărășești. Drumul spre Alba Iulia a trecut pe la Plevna și Mărășești.

Noi am crescut în melodiele războiului pentru independență. Pe noi ne-au adormit

mamele noastre în cântecele dela 77, de aceea, poate, ne-am trezit în vuetul marelui rășbolu. Băteau tunurile la Grivița și răsunau în întreg Ardealul, pretutindeni unde era suflare românească. Și noi am luptat la 77; când Dalter Mărăcineanu a nșipt steagul în redută, era urmat și de îndemnul nostru. Ranele multor eroi dela Pleona erau legate cu pânza țesută în Ardeal. Și n'a fost casă de cărturar în peretele cărula să nu fie așezat tabloul trecerii Dunării.

Noi ne-am trezit, în fiecare zi, spunându-ne rugăciunea la icoana Mântuitorului, alături de care era atârnată icoana mântuirii: Asaltul dela Grivița.

Dar, acolo, la Grivița, în totul luptelor, muriau Români de pretutindeni.

Alături de munteanul Toader Pulbere, de moldoveanul Moise Brumă, de basarabeanul Budurecă, a căzut la atac și ardeleanul Dragomir Păduraru și Badea Ion și Constantin Ungureanu, de cari cronica spune că nu se știe de unde-s. Acolo a luptat și căpitanul Moise Grozea, bănățean de origine. Ca să se împlinească încă odată soarta tristă a neamului: înainte de-a ne înfrăți în viață, ne am înfrățit prin moarte.

A sărbători înseamnă a păstra. A păstra, evident, ceea ce e bun din trecut.

Sărbătorind, păstrăm vie gloria curată a trecutului nostru. Sărbătorind, răsfoim cartea de vifejeie a trecutului și facem să defileze pe dinaintea noastră morții. E ceea ce am voit să fac: O clipă să simțiți emoția celor ce au dat asalt la Grivița, și 'n vocea mea să răsunе ceva din cântecul lor.

Dor defila, an de an, cât va fi pământ și neam românesc, energiile neamului: tineretul și 'n sufletul lor vor defila morții de acum 50 de ani, vor defila cetințele pe calea arătată de strămoși. Sărbătorile naționale sunt prilej de afirmare a conștiinței și mândriei noastre ca neam. Sunt prilej de-a arăta admirația noastră pasivă față de trecut, prilej îndreptățit numai dacă, prin munca noastră cea de toate zilele, ne arătam admirația activă față de trecutul neamului nostru. Căci, dacă secerăm munca strămoșilor noștri, eroismul lor, trebuie neapărat să sămănăm pentru urmași. „Preamăririle unor oameni cari s'au făcut viteji prin faptele lor să fie, arătate tot prin fapte“. (Pericle, la 'ngroparea celor căzuți în războiul peloponeziac.)

Intr'o poezie dela 77 se spune, că Românii pot avea fericirea pe pământ, nu numai în cer, când va fi o Daco-România.

O avem! Azi n'are nimeni dreptul să cârtească. Căci, de nu se va mulțumi cu fericirea aceasta de pe pământ, n'o va merita nici pe cea din cer.

În această sfântă zi va răsuna mereu cuvântul nostru cald.

10 Mai, prilej de 'nchinare pentru credincioși, de reculegere pentru șovăitori.

10 Mai, sărbătoare de manifestare a vitalității noastre, de răscolirea amintirilor și de mărirea încrederii noastre în viitor.

10 Mai, zi de preamărire a faptelor unui neam, zi de înprospătare a energiilor lui, ești sărbătoarea sbuciumului nostru de veacuri, ești îndemnul cald spre realizările de mâne, ești sărbătoarea în care marile amintiri se 'mpletesc cu nădejdi și mai mari. Căci o zi mare ne ispitește nu numai spre ceea ce a fost odinioară, dar ne chiamă mai ales spre viitor, pe care, oricât de strălucit ar fi trecutul nostru, îl vedem și mai frumos. Sub farmecul înfăptuirilor de pân' acum să privim, în lumina zilei de azi, cărarea lumi-

noasă a viitorului nostru. Să țesem în povestea faptelor nădejdlile noastre de mâine, năzuințele noastre spre noul realizări. Ce spor de v'eață aduce sufletului nostru ziua de azi? Ce tainice șoapte străbat până la noi din marginea mormintelor? Ce îndemne ne dă trecutul, spre propășirea neamului?

— Treceți, mărită, urmașilor zestrea lăsată de strămoși; aveți încredere în vigoarea neamului. S'au prăbușit alături împărății... și noi am rămas; au fost pe alcea atâtea popoare și n'a mai rămas decât cenușa lor; a trecut jufuna, dar a rămas pădurea; a venit iarna, dar Români, brazil acestor plaiuri, nu și-au lepădat frunza, numai ei au rămas verzi de-a lungul veacurilor.

La 27 August 1877, după biruința dela Plevna, Regele Carol I. a spus: „Înainte cu Dumnezeu, pentru țara și legea noastră!”

Îndemnul de atunci îl rostim și noi, azi, cu nestrămutata hotărîre: „Înainte cu Dumnezeu, pentru țara și Regele nostru!”

10 Mai.

Contele de Fiandra, Filip, fratele regelui Belgiei, este ales prin plebiscit Domn. Acesta refuză din motive de sănătate.

8 Aprilie 1866, este ales ca Domn Prințul Carol de Hohenzollern.

10 Mai 1866, Prințul Carol sosește la București.

4 Aprilie 1877, îngăduie armatei Rușilor libera trecere prin țară, în Turcia.

10 Mai 1877, Proclamarea Independenței.

23 Iunie 1877, Marele Duce Nicolae cere telegrafic intervenția armatei române în Turcia.

27 Noiembrie 1877, căderea Pleunei.

3 Martie 1878, Tratatul de la San Stefano. Rușii, drept răsplată, ne răpesc cele trei județe din sudul Basarabiei (Cahul, Bolgrad și Ismail).

13 Iunie 1878, Congresul de la Berlin dă României Dobrogea și ne recunoaște independența.

16 Martie 1881, Parlamentul declară România liberă.

10 Mai 1881, Carol I. s'a încoronat ca Rege.

Zece Mai

de P. CERNA.

S'aprind lumini lângă lumine
 Și flutură steag lângă steag —
 Te simți mai viu, mai bun și-ți vine
 Să 'mbrățișezi pe toți, de drag.
 E ziua neamului ne'nvins —
 E Zece Mai. Tot cerul pare
 Un lampadar imens, aprins
 Anume pentru sărbătoare.

BCU Cluj / Central University Library Cluj
 Târît de valuri fericite,
 Mergi fără țință, n'ai popas...
 Trăsuri și care înflorite
 Abia străbat pe străzi, la pas.
 Sub arcuri vii de lampioane
 Tot curge lumea, pe 'ndelete —
 Copii și zâne din balcoane
 Impart surâsuri și buchete.

E răs, e farmec, e mișcare...
 Rachete — crainici luminoși —
 Se 'ntrec să cheme la serbare
 Pe zeii toți și pe strămoși.

*Și 'n seara-aceasta sfântă, plină
De amintiri și de mister,
Durează drumuri de lumină
Între pământ și între cer...*

*Părtaș al fericirii sfinte
Stă Luminatul Craiu de-o parte —
Deodată-i fulgeră prin minte
Vedenii dintr'un câmp de moarte.
Un gând a prins să-l înfioare,
Și ochii lui se umeziră:
Dela obșteasca sărbătoare
Lipsește acei ce-o pregătiră...*

Zece Mai

de G. COȘBUC.

*În ziua cea sfântă și mare
La zece-ale lunii lui Mai
Se vede-o ciuda'arătare
Pe-un deal dela Plevna, pe un plai!*

*Când zorile 'ncep să s'araté,
Acolo, 'n tăcutele văi,
Din groapă ies moartele cete
De-apururi jeliții flăcăi.*

*Ei vin de prin locuri, pe care
Ca vechile răni le cunoști,
Pe unde-au stat șanțuri odată,
Redute și taberi și oști.*

*Striviți și cu mânilor rupte
Și galbeni ca 'n jalnicul loc,
In ziua sălbatecei lupte,
Când bieții pieriseră 'n foc.*

*Fac roată, și-o rugă murmură
Iar Valter și Șonțu și toți
Mai-marii ce 'n frunte căzură
Stau jalnici, acolo, 'nre soți.*

*Și stau cum stă omul ce-ascultă
Și nici o mișcare nu fac ;
Așteaptă cu grijă și spaimă
Un semn de departe și tac.*

*De-odată ei capul ridică,
Dau chiot și 'n zare privesc
Spre țara din care ieșiră,
Spre scumpul pământ românesc —*

*Și-ascultă, căci tunul azi cântă
Departes 'n iubitul pământ,*

*Puternic, ca 'n ziua luptării
Dar altfel de cântec, mai sfânt.*

*Vi-e teamă că n'o să mai cânte?
Că moartea vă fuse 'n zadar —
Dar țara trăiește! Iar tunul
Ce limpede-o spune și rar.*

*Și-ascultă... iar țara-i departe,
Sunt dealuri la mijloc și văi,
Și râul cel mare-i desparte.
De mame pe bieții flăcăi.*

*Și moartea cea veșnică 'nchise
Pe urmă-le tristele-i porți;
Dar moartea lor vieață ne dote;
Ferice de-asemenea morți!*

*Iar ce-or fi șoptind ei pe vremea
Ce-ascultă cântarea de tun
Eu nu știu, căci nimeni nu poate
Pe morți să-i audă ce spun.*

*Dar cred că se roagă, sărmanii:
„Noi liberi pe voi v'am făcut,
Iar Tatăl din cer să vă aibă
De apururi sub sfântul său scut!“*

Zece Mai

de AL. NICORESCU.

*In ziua asta sfântă, când trec batalioane,
In fluturări de steaguri, în sgomot de chesoane,
Când inimile noastre re'nălțătoare bat;
Să arătăm acelor ce veacuri nesfârșite
Ne-au impilat credința și datinile sfinte,
Să arătăm că visul de veacuri, e 'ntrupat!
Iar din pământul nostru prin jertfe întregit
Nu vom lăsa să treacă iar brazdă 'ndurerată,
Ci vom muri mai bine și noi pe-aceeaș roată
Pe care cu mândrie strămoșii s'au jertfit!*

*E Zece Mai!... e ziua când flutură drapele,
Drapele sfâșiate de gloanțe și șrapnele,
In glorioase lupte, la Tisa și Mărăști!
E Zece Mai! cununa de lauri și lumină
Pe-altarul Țării noastre ea scânteie senină,
Și va veghea nestinsă pe plaiuri strămoșești!
Descoperiți în fața acestor sfinte flamuri,
In sfâșiate cute o glorie am scris,
Descoperiți, e ziua când flutură drapele,
Drapele apărate cu viața pentr'un vis!...*

*Zi sfântă și frumoasă a Țării întregite,
Ingenunchiem, străjerii acestui sfânt pământ,*

*Și 'n sufletele noastre, hotare neclintite,
Iți vom păstra credință din leagăn la mormânt!*

*În ziua asta sfântă, când trec batalioane,
În fluturări de steaguri, în sgomot de chesoane,
Când mii de baionete scilipesc fulgerător;
Să știe și străinii, că Patria 'ntregită
În sfintele hotare e stânca neclintită
Ce va zdrobi năvala oricărui alt popor!*

8 Iunie

„Schimbați opinia publică, dați-i o altă direcțiune, răscolțiți genul național — spiritul propriu și caracteristic al poporului — din adâncurile în care doarme, faceți o uriașe reacțiune morală, o revoluțiune de idei, în care ideea „românesc“ să fie mai mare decât uman, genial, frumos, în fine: Fiți Români, Români și iar Români“.

M. Eminescu.

Spiritul vremii de azi se caracterizează printr'o pronunțată atenție spre economie. Criza financiară, care frământă țara noastră și celelalte țări de pe continent, preocupă

pe cel priceput ca și pe cel nepriceput. Fiecare privește cu pasiune jocul de bursă și urmărește cu încordată luare aminte plața financiară. Criza de azi, — se spune, cu multă aprindere — nu este o criză obișnuită, care revine la o durată aproape egală de ani, ci este o criză excepțională.

Dar, dacă este necesară, pentru ameliorarea acestei stări, grija celor pricepuți, este absolut inutilă îngrijorarea, care stârnește panică, a celor nepricepuți.

Ș'apoi, nu numai cu pâine va trăi omul...

Oricât de mare ar fi criza economică, să nu uităm de suflet. Căci, dacă ducem o 'ndârjită luptă pentru existența materială, suntem datori să ducem o aprigă luptă și pentru cea sufletească.

Criza morală mondială e, poate, tot așa de mare ca și cea economică. Omul de azi a pierdut nu numai capitaluri fabuloase, dar și-a pierdut și capul.

De aceea, în mijlocul acestei învălmășeli înoroiate, oricât de străin s'ar părea de actualitate, o mână întinsă spre albastrul de sus stârnește în noi un val de bucurie și 'mprăștiie 'n jur încredere și nădejdi.

Aşa ne pare nouă gestul făcut de M. Sa Regele, într'o şedinţă festivă a Academiei Române, anunţând un premiu pentru reeditarea letopisţelor.

Aşa-l vedem întemeind (23 Oct. 1923) fundaţia culturală care-l poartă numele, publicând cărţi, editând reviste şi ridicând căminuri culturale.

Aşa-l admirăm iniţiind zlua cărţii, muzeul satului şi trimiţând la sate „echipele regale“ de cercetări monografice, o adevărată răscolire a comorilor noastre de arhă şi o tristă desvelire a stărilor igienice.

Dându-şi seama de examenul de cultură pe care neamul nostru îl face astăzi în faţa lumii, Regele frământă energiile ţării, încurajează valorile, trezeşte energiile adormite şi stimulează tot ce poate pune în valoare capitalul de viaţă românească.

De aceea, întoarcerea Lui în ţară, venind din înălţimile albastre, după anii de pribegie, a fost o adevărată pogorîre a Duhului sfânt, o întâmplare care a schimbat ritmul sufletului românesc, revărsând energiile încătuşate, spre larg, spre vremuri noi, de mai dreaptă înţelegere a trudei spre lumină.

Ca un pom încărcat sta sufletul nostru, frângându-se sub greutatea roadelor, căci lipsa cel care să-l scuture la timp.

Și a venit... în școală răsună freământul generației tinere, crescută în râvna de carte, în vigoarea străjeriei, cu dor de muncă; îndemnul spre o biserică dinamică face să răsunе amvoanele; armata se înzestrează cu cele de lipsă, siguranța țării e mai mare și viitorul neamului mai strălucitor.

Și trebuia să vină, căci, spune înțeleptul M. Costin: „Orândutala dela Dumnezeu nu se poate mistuire... și să nu bănuiescă că s'au prilejit, așa fiind aceste lucruri, ales a Domnilor, sub orândutala lui Dumnezeu, fără care nu este domnie“.

Și a venit, încurajat de iubirea aprinsă a întregului neam; și zice acelaș cronicar: „Ferteți acel Domni cărora țările lor le slujesc din dragoste, nu de frică; că frica face urâctune și urâctunea, cât de târziu, tot izbucnește“.

Și a venit, ca un arhanghel vestitor de vremuri nouă: „Eu am crescut în mijlocul vostru, hrana Mea sufletească a fost hrana sufletului vostru, durerile voastre au fost du-

rerile Mele, idealurile neamului Meu au fost idealurile Mele; moștenirea aceasta sfântă eroilor morți pentru întregirea neamului trebuie s'o păstrăm ca cel mai sfânt odor și, întărit încă mai mult de către aceste jertfe, sunt hotărît să mențin, fără șovăire, jurământul Meu de-a păzi neatinsă integritatea teritoriului național; încă odată fac cel mai călduros apel ca toți să lucrăm împreună pentru bunul cel mai scump al nostru : Patria. Români din patru unghiuri, uniți-vă în gânduri, uniți-vă în simțiri. Înainte, spre muncă!"

Cu aceste gânduri, M. S. Regele e pe urmele Voevozilor noștri mari. Ele ne amintesc vremurile când ei erau sprijinitorii cei mai devotați ai culturii noastre. Ne freacă în gând „Sfaturile“ lui Neagoe, îndemnurile lui Matei Basarab și Vasile Lupu, ale lui Șerban Cantacuzino și Brâncoveanu pentru țipărtrea de cărți sfinte, -- sfinte pentru acele vremi și când cuprinsul lor nu era bisericesc. Și, mai strălucitor, ne apare D. Cantemir, acest pisc al sufletului românesc, de care Voltaire spunea, că mănuește cu aceeași dibăce și sabia și condeiul. În ștrul Voievozilor cu dragoste de carte vedem pe înțe-

leptul Carol I, din îndemnul și cu ajutorul cărui a început să se publice Dicționarul limbii române, apoi chipul senin al lui Ferdinand I., întemeietorul Institutului de istorie națională dela Universitatea din Cluj.

* * *

N. Filipescu ceruse lui Vodă Ferdinand, la începutul domniei, să ducă la izbândă idealul politic al neamului nostru.

Și Vodă Ferdinand ne-a dat izbânda... realizând întregirea neamului prin cei cari au murit pe crestele și prin văgăunile Carpaților. BCU Cluj / Central University Library Cluj

Lărgindu-se hotarele țării, noul ideal trebuie să fie cel cultural, năzuința pentru lărgirea hotarelor sufletului românesc. Prin această năzuință statornică vom ajunge să dăm și noi ceva culturii umane, să colorăm și cu sufletul nostru harta Europei. Că suntem pe calea cea bună, ne dovedesc îndemnu-rile spre lumină ale M. S. Regelui.

Vom ajunge, astfel, prin strădania tuturor celor cu dragoste de cultură, să înfăptuim visul lui Vodă Carol I. La sărbătorirea celor 40 de ani de domnie, înțeleptul Voivod spunea, că atunci va domni fericit,

când nu va mai avea în țară nici un neștitor de carte. Visul lui începe să fie realizat, dragostea de carte se răspândește... și vom izbâdi, din nou, căci visul frumos al lui Vodă Carol I. e idealul lui Vodă Carol al II-lea :

„Și pe terenul cultural va trebui să ne luăm locul în lume“.

La muncă, dar, să ne împlinim destinul, e 'ndemnul cald al zilei de azi! Să fim ce-am fost și, mereu, mai mult decât atâta.

Și vom izbâdi! Cred în biruința noastră ca 'n lumina soarelui“.

S'avem încredere în viitorul României, cum spunea înțeleptul Vodă Carol, să ne arătăm vrednici de gloria străbună, cum zicea totalul Rege Ferdinand și s'aducem la lumină pe toți fiii neamului, cum visează Carol al II-lea, încununătorul virtuților neamului românesc!

Iar în această sfântă zi, de 8 luni, ce am putea face mai frumos, decât să 'mpletim bucuriile noastre într'un cântec de preamărire a Aceluia pe-a cărui frunte coroana de oțel dela Plevna s'aprinde și pare de aur, sub strălucirea luminii dinlăuntru:

Trăiască Regele Carol al II-lea!

8 Iunie 1930.

3 Octombrie 1893, nașterea principelui Carol.

23 Octombrie 1923, înființează Fundația culturală Principele Carol.

4 Ianuarie 1926, plecarea din țară.

6 Iunie 1930, M. S. Regele Carol II-lea sosește cu avionul în țară, aterizând forțat la Vadul Crișului.

8 Iunie 1930, prezentarea în fața Adunării Naționale.

BCU Cluj / ~~Cluj~~ University Library Cluj

Carol al II-lea

Închinare Maiestății Sale Regelui

de MIRCEA DEM. RĂDULESCU.

*O pasăre măiastră sparge zarea
Cu aripi de metal întinse 'n larg,
În jurul ei se 'nvolveră vâltoarea,
De pieptul ei furtunile se sparg...
Ea vine din tărâmurile depărtate
Spre alt tărâm, liman străvechi și drag,
Ca prin povești, pe aripi legănate,
S'aducă 'n țara lui un prinț pribeag!...*

*Ursitele din zile mari și grele
 L-au depărtat de-al țării scump pământ
 Și El coboară-acum din lumi de stele
 Să calce iarăși pe pământul sfânt;
 Amar de ani el a sorbit otrava
 Exilului pierdut printre streini,
 Și 'n locul stemei ce-l dăduse slava
 El a purtat cununa cea de spini.*

*O! Țara Lui ce suferea departe,
 Frângându-și doru'n cântec de caval
 Îi reflecta în ochi restriști de moarte
 Și toată jalea câmpului natal,
 El o simțea din depărtări albastre,
 Cum îl chema plângând cu munții suri,
 Cu jalea 'ntinsă a plaiurilor noastre,
 Cu brațe largi de lanuri și păduri...*

*Acolo se născuse și crescuse,
 Cu graiul lin, cu suflet luminat,
 Copil, sub noaptea vremilor apuse,
 Poveștile străvechi L-au legănat....
 Acolo El și-a mângăiat aleanul
 Și a deschis spre lume ochii mari,
 Căci era frate bun cu Caraimanul
 Și frate bun cu codrul de stejari.*

Și El simțea în fiecare seară,
 Când pleoapele obosite-și închidea
 Cum Feți-frumoși și Zânele coboară
 Din cerul înflorit cu 'ntâia stea...

În adierea limpede și caldă,
 În freamăt de păduri și de izvor,
 Simția prin vis, cum florile se scaldă
 Pe țarmuri de pârâu, la Pelișor...

Și-un dor năvalnic, dorul sfânt de țară,
 Străvechiul dor din doine românești,
 Îl îmbia în fiecare seară
 Și-l legăna cu vechile povești... Library Cluj

— Măria Ta, căminul te așteaptă
 Acolo 'n zări, de nopți și zile 'ntregi,
 Castelul vechi și moștenirea dreaptă
 Ce Ți-au lăsat-o străluciții regi,
 Doi Regi ce-și închinară vitejia
 Cu spada 'n mâini, cu trudă și temeii,
 Neosteniți, să 'nchege România,
 Ca mândru să Te 'nalți pe tronul ei...

Hotare vechi ei au știut să sfarme
 Cu-acelaș ideal, cu-acelaș țel,
 Te-așteaptă-acolo sfintele lor arme,
 Credința lor, coroana de oțel!

Și pasărea măiastră se ivește:
 — „Măria Ta, e ceasul bun de sbor!
 De-al meu grumaz te prinde vitejește!
 Și cântă-acuma aierul sonor...

Invăluși în nouri de dantele
 Și 'n unde-albastre ce vibrează 'n jur,
 Călătoresc prin pulbere de stele,
 Prin fulgere de-aur și de-azur...
 Ei trec hotare, fluvii, zări albastre,
 Masivii munți stâncoși...

— „Măria Ta,

Ajuns-am pe pământul Țării noastre,
 Pământul sfânt, ce 'n taină Te-aștepta!“

Nu! Nu e vis și nu e o poveste,
 Nu e o legendă care ne-a vrăjit;
 E soarele ce-a răsărit pe creste
 S'anunțe ziua nouă ce-a sosit...

E soarele ce flutură în flamuri
 E-al tinereței glorios avânt;
 Pământul nostru tot cu flori și ramuri
 A tresărit cu tot trecutul sfânt.

Se 'nalță până la ceruri viul ropot
 Și glas de tun despică drumul nou;
 Ca la 'nviere cântă vechiul clopot
 Să ducă 'n larguri marele ecou...

— *Bine-ai venit în țară, Maiestate,
De-atât amar de vreme Te-așteptam,
Bine-ai venit, să ne aduci dreptate
Și să veghezi la cârma acestui neam!*

*Pe aripi largi de pasăre măiastră,
Bine-ai venit, Măria Ta, la noi,
A plâns atâta Dunărea albastră
Și ne-au bătut noianuri de nevoi...*

*Bine-ai venit la vatra noastră, Sire,
La vatra noastră plină de dureri,
Să ne aduci dorita înfrățire
Și tinerețea zilelor de ieri...*

*Tu ai crescut cu noi și ne știi jalea,
Cu doine și povești Te-ai legănat;
Aceeasă stea ne luminează calea,
Acelaș vis de veacuri ne-a legat!*

*Să 'ndeplinești a cerului chemare
Și visul din hrisoave izvodit,
Bine-ai venit la vechile altare,
De Domnul-Dumnezeu călăuzit!*

*Frângând zăgazuri, plin de energie,
Scoborîtor din cerul instelat,*

*Tu ai făcut legenda să învie
Și să trăiască basmu 'ntraripat!*

*Tu porți în mână marile destine
Ce ne călăuzesc printe furtuni;
Ne punem toți, de-acum nădejdea 'n Tine,
Să ne conduci ca mării Tăi străbuni.*

*Un neam întreg, ca valurile mării,
Te-aclamă cu'n avânt nestăvilit..
Ascultă, Sire, glasul sfânt al țării
Ce-ți strigă tumultos — Bine-ai venit!*

BCU Cluj / Central University Library Cluj

*Sunt Basarabii care se deșteaptă,
Mânați de-un singur vis, de-un singur țel:
S'așeze cu voința lor cea dreaptă
Pe fruntea Ta Coroana de oțel!*

8 Iunie 1930

de AL. NICORESCU.

*Măria Ta, pe glia durerii noastre mute
Ai coborât din zarea marelui Tău sbor.
Întâi țărâna sfântă fu dat să Te asculte,
În bucuria țării și-a 'ntregului popor!*

*Au fluturat stindarde în zarea biruinței
 Și-au tresărit martirii acestui sfânt pământ,
 Când Fiul și Nepotul, în farmecul credinței,
 Punea pe-altarul Țării supremul jurământ!*

*Am tresărit, străjerii acestor sfinte graniți
 Și marea bucurie ființa ne-a cuprins,
 Și-au tresărit bătrânii, cu pletele albite,
 În care iarna vieții argintul alb l-a nins!*

*Măria Ta, credința în suflete ni-e vie
 Și dragostea de țară cu jertfa o 'nfrățim,
 Nu vom lăsa o brazdă străbună, în robie,
 Căci pentru Tron și Țară, Măria Ta, murim!*

Ziua Eroilor.

„N'a fost pe lume un neam mai încercat
 ca al nostru. N'a fost popor care să-și fi
 plătit mai scump dreptul de-a trăi în țara și
 legea lui, popor pe care să-l fi împins
 la jertfe mai mari dragostea de moște și
 dorul de neatârnare.

... Strângeți-vă laolaltă, câți simțiți în voi
 dorul de muncă și setea sfântă de adevăr,

umpleți-vă sufletele de cea mai adâncă evlavie pentru trecutul glorios al neamului acestuia, — încălziți-vă de cea mai entuziastă iubire pentru patria noastră apărată cu atâtea jertfe, pentru frumsețile acestui pământ frământat în sângele atâtor viteji și faceți ca fiecare gând și pas al vostru să fie pentru binele și înălțarea neamului românesc.

Al. Vlahuță.

Florile de cireș s'au scuturat... au înflorit salcâmi. Dangățul clopotului anunță moartea cuiva, creștinii se opresc o clipă din lucru și străbătuți de un fior, își fac cruce. În acelaș timp începe cântecul bocitoarelor. Decinii intră în casă și sărută crucea de pe pieptul mortului, făcându-și cruce, rugându-se pentru sufletul lui. Trei zile, cât stă mortul în casă, sufletul se sbate fără astâmpăr. A ieșit din trup în chip de vânt, apoi de porumbel. Țăranii, îndată ce a închis mortul ochii, deschid fereastra, ca să aibă pe unde să sboare sufletul. Cu teamă aleargă, speriat de plâns se așează undeva și se gândeste, cine este și de unde a ieșit? Dar l-e sete... după ieșirea din trup îl cuprinde tot-

deauna un foc cumplit. Al casei s'au îngrijit : pe fereastră e un vas cu apă curată, din care sufletul bea și apoi se scaldă. Alături de vas e un colac și o făclie aprinsă. Tot așa la capul mortului. După ce sboară pe deasupra trupului său, sufletul se așează pe o icoană sfântă, privind ce se petrece în casă... așa stă 3 zile. Spre mormânt și el petrece pe mort. După ce toată lumea a plecat din cimitir, el se așează pe cruce și plânge.

Dar dacă a murit fără lumânare, sufletul nu poate sta pe cruce, îl dor aripiile și, obosit, se adăpostește sub strașina bisericii. Nici aici nu stă și se chinute multe zile, alergând între cer și pământ. Numai făclile aprinse în ziua de Rusitori, 7 zile după Rusali, și lipite de ușile bisericii, numai acestea îl dau liniște și odihnă.

Dar soarta asta o au numai sufletele celor morți departe de ai lor, în călătoriile sau războaie, Pentru aceștia aprind creștinii lumini la Rusitori.

După ce s'a făcut noapte, sufletul se ridică de pe cruce și se întoarce la casa mortului. Șase săptămâni nu poate părăsi

lumea asta, ca să se ducă acolo unde se adună sufletele tuturor, ca să plece pe cealaltă lume. În timpul ăsta aleargă pe unde a umblat cât a fost în trup. În cele dintâi trei nopți, vine la casa mortului, vrând să intre, se izbește de ferestre. Atunci pocnește câte o icoană. Apoi se așează pe prag. După trei zile se duce în lume și nu vine decât la 6 zile, ori la 2 săptămâni, când se face pomană.

Din când în când mai vine ca să ia parte la bucuriile și durerile celor din casă. Iar dacă nu i se fac pomenile legiuite și, venind, nu află nimic pentru el, atunci ia nisip și cenușe în gură, pleacă și nu se mai întoarce niciodată.

— Ce minunată poezie răsare din sufletul țaranului român, ce adâncă filosofie!

În chip de porumb, cuprins de setea de viață, se sbate ca un rob scăpat din temniță, se scaldă purificându-se, începe o viață nouă, fără clipă de întrerupere... căci făclia s'a aprins alături de mort în clipa când și-a dat sufletul, flacăra de viață a trecut — simbolizată — în flacăra de lumină. Și, obosit, sufletul se așează pe crucea mortului... și plânge, plânge fericirea pierdută: viața.

Iar dacă a murit fără lumânare, sufletul nu poate sta pe cruce, îl dor aripile și numai făclile aprinse la Rustitori îi dau odihnă... și asta-i soarta celor morți în răsboale... sufletul lor se chinuie mult.

Morții nu mor, ei trăiesc în noi, în adâncul ființei noastre, ne spune un adânc cugetător (Maeterlinck), în noi se întâlnesc mâinile fiilor noștri cari încă nu s'au născut, cu ale strămoșilor. Nu, morții nu mor! La orice act, strămoșii noștri se ridică, nu în mormintele lor, ci în adâncul ființei noastre, unde trăiesc pururea. Ce minunat se împletește filosofia marilor cărturari cu filosofia țăranului.

Nu! Morții trăiesc: energia materială nu se pierde, pământul se întoarce în pământ, elementele chimice își continuă viața și energia sufletească nu se pierde, se moștenește, ea rămâne în sufletele celor cari ne-au fost dragi, în sufletele tuturor în care am împrăștiat-o, trăind. Sufletul e nemuritor, da, și întâlnirea cu sufletul morților este în lumea acesta, nu în alta și atunci rugăciunea dreaptă ar fi: pământ ești și în pământ vei merge... suflet ești și în suflete vei merge!

Aceeaş idee o exprimă şi poeţii.

De exemplu :

„Când unul trece altul vine
In astă lume a-l urma;
Precum când soarele apune
El şi răsare undeva.

„Se pare cum că alte valuri
Cobor mereu pe acelaş vad,
Se pare cum că-i alta toamna,
Şi 'n veci aceleaşi frunze cad.

„Naintea nopţii noastre umblă
Crăiasa dulcilor dimineţi;
Chiar moartea însăşi e-o părere
Şi un vistiernic de vieţi.

(Eminescu.)

Sau :

„Din sânul veşnicului ieri
Trăieşte azi ce moare,
Un soare de s'ar stânge 'n cer
S'aprinde iarăş soare.

„Părând pe veci a răsări,
Din urmă moartea-l paşte,
Căci toţi se nasc spre a muri
Şi mor spre a se naşte.

(Eminescu.)

Sau :

*„Soarele din noapte iese
din mormânt putere vine :
Nașterea cea viitoare
ne e 'n lumea celor morți.*

(Coșbuc.)

lată împăcarea cu moartea.

Din marginea mormântului trebuie să răsunе cântecul vieții, de acolo trebuie să culegem florile ei, îndemnul spre viață.

Fiii de zei, făptuitorii de lucruri mari, s'au numit în vechime eroi, cei cari s'au distins prin vitejie, prin nobleța caracterului lor, prin faptul că aveau suflet mare.

Din marginea mormântului comun, unde dorm cei ce s'au jertfit pentru o idee, cei cu suflet mare, eroii, fiii de zei, nemuritorii, cari au făcut vremurile de azi, răsare pentru noi un îndemn și o mustrare. Un îndemn spre viață adevărată — trăită în jertfa pentru ideal — și o mustrare pentru batjocorirea vieții, pentru dezertori. Și dezertorii sunt mulți, sunt mulți cari împrăștie marea moștenire ce ne-au lăsat-o morții. Ei ne-au lăsat granițele țării lărgite și noi ezităm de-a lărgi și sufletul ei.

Și când mirosul prafului de pușcă s'a împrăștiat, când bălțile de sânge s'au uscat, o luptă nouă s'a pornit.

Să luptăm din nou, cu toții, e marea poruncă a morților, sau să lăsăm pe cei dornei de luptă să lupte; triumful nostru de mâine e al armatei gândurilor și luptătorii aceștia, căzuți, sunt tot eroi. Din eroismul morților vor răsări eroii de azi — iată cum: soarele din noapte iese, din mormânt putere vine.

Pentru soare și morți, țaranul nostru are cel mai mare cult. Acest cult e de multeori împreunat. Focurile de primăvară — jertfele — sunt pentru soarele care renaște și pentru morți, în acelaș timp. Focul îl face în zori un copil, ceilalți n'au voie să se atingă de el. Femeile se duc de dimineață în cimitir și plâng între morminte, cu lumânările în mână, cu cari fac semne prin aer, strigând pe nume pe cel morți și chemându-i dulos acasă: „Sculați, sculați ai mei și veniți cu mine!“ Și sufletele vin în convolu acasă și se așează în jurul focului, să se încălzească. Crengi înverzite de alun sunt aprinse, de fiecare mort o creangă.

lată frânturi din splendida poezie a celor mai mulți dintre cei căzuți în războiu.

S'aprimdem în sufletul nostru focul iubirii în amintirea eroilor și fiecare gând al nostru să fie o creangă înflorită pentru unul, o „creangă de aur“ cu care să pătrundem în lăcașul celor morți.

Rusitorile nu sunt departe. S'aprimdem făclia pentru sufletele ce-au alergat mereu, mereu chinându-se, murind fără lumânare, în războiu, să aibă și ele odihnă. Să nu le lăsăm să pribegească, să ia și ele parte la bucurile și durerile noastre, să-i pomenim, și ei vor trăi; altcum, vor lua nisip și cenușe în gură și nu se vor mai întoarce... niciodată.

* * *

Prorocul Ezechiel ne spune că mâna Domnului l-a pus în mijlocul unei văi pline de oase. Și duhul Domnului l-a zis: Fiul omului, vor putea oasele acestea să învieze?

— Doamne-Dumnezeule, Tu știi lucrul acesta!

Apoi l-a zis: Proorocește și spune-le: Oase uscate, ascultați cuvântul Domnului! Iată, voi face să intre în voi duh și veți învia.

Vă voi da vine, vă voi face să crească pe
vol carne, vă voi acoperi cu piele, voi pune
duh în voi și veți învia.

Prorocind cum i s'a poruncit... s'a făcut
un vutet și o mișcare... și oasele s'au apro-
piat unele de altele. Carnea le-a acoperit și
pielea, dar nu era duh în ele.

— Prorocește duhului, să vină din cele
patru vânturi, să sufle peste morții aceștia,
ca să învieze, zise Domnul.

Prorocind... a intrat duhul în ei și au
înviat... și era oaste mare, foarte mare la
număr.

— ...Dacă ar face Domnul minunea cu
morții noștri care s'au jertfit pentru întregirea
neamului, oastea cea mare la număr ar porni
din tranșeele dela Mărășești spre Alba Iulia,
ca s'aducă în aminte celor de azi, că drumul
spre încoronarea Regelui Ferdinand și a nă-
zuințelor noastre de veacuri a trecut prin
locul jertfelor mari, că numai moartea eroilor
a adus învierea neamului românesc.

Ziua Eroilor.

(Istoric.)

14 Mai 1923, la ora 3 p. m., s'a procedat la alegerea unui stieru din cele 10 ce erau depuse în Biserica dela Mărășești, pentru Eroul necunoscut.

15 Mai 1923. Transportarea rămășițelor Eroului necunoscut la București.

16 Mai 1923. Stierul Eroului Necunoscut expus pentru pelertnaj, publicului.

16 Mai 1923. Se face înmormântarea Eroului necunoscut, în Parcul Carol. Au vorbit: M. S. Regele Ferdinand și Ion I. C. Brătianu.

Cu toții una

de ZAHARIA BĂRTAN.

*Nu s morți cei ce căzut-au pe câmpul de
[onoare!...
S'au dus numai pe drumul aprins de ideal...
Priviți-i!... O lumină călătorind în soare;
In urma ei credința în vremuri viitoare
Răsare tot mai albă și crește val, de val!...*

*Ca sfinții străluci-vor în sufletele drepte!...
 Cu cât vor trece anii. . mai tineri, mai frumoși.
 Veni-vor la răscruce de drumuri... să ne*

[’ndrepte

*Cu vorbele de flăcări curate și ’nțelepte
 Și să ne-arate calea visată de strămoși!...*

*Nu-s morți!... Din gură ’n gură... și ani și ani
 [de-arândul...]*

*— Credința lor mai tare-i ca sutele de ani!...
 Din ea răsare visul, din ea s’aprinde gândul
 Ce arde până’n ceruri, pustiul luminându-l...
 Ca focul, ce sbucnește din gură de vulcan!...*

BCU Cluj / Central University Library Cluj

*Și fiecare nume... frumos... ca o minune...
 Cântat va fi de vânturi... cât vântul va trăi...
 Și vii vom fi cu toții prin vremuri tot mai bune...
 Acelaș fir ne leagă — și ’n sfânta rugăciune
 Slăvi-ne-vor cu cinste copiii de copii!...*

*Noi n’avem morți în țară și nimenea nu plânge
 Și nici un suflet încă de jale nu s’a stins!...
 Pe cei ce-s duși... cu jală noi îi purtăm în
 [sânge,*

*Credința lor e farul ce ’n veci nu se va
 [stinge!...*

*De-ar fi să cadă cerul... noi n’avem morți
 [de plâns!]*

*Zădarnică, o, jale, ai vrea să rupi cununa!...
De cei plecați ne leagă acelaș fir de tort...
Credința lor, a noastră-i acum și'n toldeauna!...
Zadarnic bați la poartă... noi n'avem nici un*
[mort!

Să ne-aducem aminte!

de MIRCEA DEM. RĂDULESCU.

*Să ne-aducem aminte de toți cei ce-au căzut,
In lupta mare, sfântă, făcând din piepturi scut,
Și 'n pregătirea jertfei strigat-au: înainte!*

Să ne-aducem aminte!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

*Să ne-aducem aminte de bunii camarazi,
Ce dorm de-alung de codri, sub cetine de*
[brazi,
Ce n'au la cap nici cruce, nici flori și nici
[cuvinte...

Să ne-aducem aminte!

*Să ne-aducem aminte de cei vileji și buni
Și 'n fiecare clipă să facem rugăciuni,
Ei fost-au pentru Țară: Martirii jertfei sfinte;*
Să ne-aducem aminte!

*Să ne-aducem aminte, ca 'n zile mari, de hram,
De cei ce-au dat, prin moarte, vieața unui*
[neam.

Vieața, ce 'nflorește pe albe oseminte...
Să ne-aducem aminte!

Când clopotele sună la sfinte sărbători,
Să ne-aducem aminte de-ai noștri scumpi
[feciori

Ce-au îngrășat câmpia cu sânge viu, fierbinte...
Să ne-aducem aminte!

Să ne-aducem aminte de morții noștri dragi,
Ce dorm în văi profunde și prin păduri de fagi,
Și care împlinit-au sfințite jurăminte:

Să ne-aducem aminte!

Să ne-aducem aminte, ca 'n sfinte mănăstiri,
De Mucenicii Țărei, de tainicii martiri...

În zilele de vișor, când ninge pe morminte...
Să ne-aducem aminte!

Soldatul necunoscut

de MIRCEA DEM. RĂDULESCU.

Ce nume ai avut, nu știu
Și nimeni nu-l va ști vreodată,
Nici slovă nu a fost săpată
Pe gloriosul tău sicriu,
Pierdut sub brazda 'nsângerată...

Slăvit prin Ordinul de zi,
 Nu te-am văzut trecut anume,
 Tu ești Soldatul fără nume
 Ce 'n veci de veci se va numi
 Ostașul cel mai sfânt din lume.

Ostaș! Soldat necunoscut!
 Ce nume-ar fi să te slăvească?...
 Tu te-ai luptat și ai căzut,
 Acolo, unde te-ai născut,
 Pe sfânta brazdă părintească.

Și dacă tot ce-a fost pământ
 Revine vieții pieritoare,
 Tu dormi sub marele-ți mormânt
 Cu tot ce-a fost frumos și sfânt,
 Cu moartea ta nemuritoare.

Tu dormi trudit de-atâta drum,
 De-atâta luptă sbuciumată...
 Dar vieța ta sacrificată
 E flacăra care de-acum
 Nu se va stinge niciodată!

1 Decembrie.

„Cutremurată tresare acum țărâna Ardealului plină de lacrimi și de așteptări! După întunecimea veacurilor se ivește astăzi steaua lui, vestind unui neam oropsit de oameni o lume nouă și o vleață luminoasă, răscumpărată prin vrednicia fraților.

Biruit de recunoștință îngenunchiază sufletul lui la poalele patriei mume, jurându-i credință și alipire de veci. Inchegarea unui singur trup s'a hotărât astăzi. Amurgul cade cea din urmă oară pe vechile noastre hotare, ca mâne soarele, răsărind roșu din foc și din sânge, să lumineze în România Mare“.

O. Goga.

Aproape două mil de ani energia neamului românesc s'a măcinat în lupte de apărare, atât amar de vreme truda noastră cea de toate zilele s'a scurs în mâna altora. Coborînd în adâncurile ființei noastre, aveau, dar, dreptate marii spoveditori ai durerilor să spună:

„Eu? Imi apăr sărăcia și nevoile și neamul!“

(M. Eminescu.)

„Căci holdelor noastre cu spicul de aur

Streinul le fură belșugul!“

(Oct. Goga.)

Dintru 'nceput, pământul țării noastre de azi a fost mereu frământat. Și, astfel, Dacia Felix a ajuns o vale a plângerii. Năvălirea popoarelor a 'nsemnat pentru Apus o amenințare, din când în când, iar pentru noi o primăjdie statornică. Pământul rodnic și frumos a fos mereu răscollt și râvnit.

Cronicarul spune, că neamul românesc a fost așezat în „calea răutăților“. Dar ori prin câte „clătiri de vreme“ am trecut, ori câte neamuri străine au fost pe aceste plături, nici urmă n'a mai rămas din ele, sunt „îngropate în cenușe“, numai noi am rămas statornici ai acestei Dacii — „înflpși și nesmulși“, cum spune D. Cantemir.

În cumînțenia lui, Românul a exprimat plastic taina cea mare a rezistenței noastre, trăinicia rasei: „Apa trece, pietrele rămân“.

Această încredere în trăinicia rasei rezulta din conștiința că, pământul pe care sunt așezați este al lor, din vremuri străvechi. S'a oprit aici un neam năvălitor, dar n'a fost în stare să sfărîme unitatea noastră sufletească, căci aceeaș rugăciune s'a rostit și pe ma departe și a răsunit acelaș oftat al doinei. Trupul Daciei a fost împărțit, sufletul ei însă niciodată.

Cu limpezirea vremurilor, întemeindu-se cele două Principate, Voievozii români au avut mereu năzuința spre Ardeal. Petru Rareș a trecut Carpații de nouă ori, iar la 1 Noiembrie 1599 Mihai Viteazul intră în Alba Iulia. Sabia lui însângerată a fulgerat atunci prin noapte și amintirea ei a rămas pentru totdeauna. Pe urmele lui Mihai a pornit Radu Șerban spre Ardeal și un șir lung de Voievozi a fost ispitit de acest vis de mărire care-l fermeca, fie dintr'un tainic îndemn al sângelui, fie dintr'o mijloc de conștiință.

Când sabia luptătorilor a căzut din mâna ostentă, condeii cărțurilor i-a luat locul. Cărțile sfinte, tipărite dincolo de Carpați, au pătruns în Ardeal, iar cronicarii arătară originea noastră română și dăinuirea noastră statornică în pământul Daciei.

În Ardeal, multă vreme durerile au fost mute. Au urmat nenumărate „lăcrămași la împăratul“ Austriei și, uneori, crunte răscocale, în urma lui Mihai a rămas o potecă de sânge spre Viena, pe care a mers și Horia la 1784. El a murit pe roată, la Alba Iulia, dar a lăsat o mare moștenire: dorul de libertate. La 1791, într'o cerere către Viena, se arătau lămurit și cu demnitate

drepturile Românilor, cari sunt cei mai mulți și cei mai vechi locuitori ai Ardealului. Urmează o epocă de umiltre până la 1848, când Bărnuțiu, vestitor de vremuri noi, afirmă cu tărie trăinicia neamului și drepturile lui asupra Ardealului.

Dar cererile Românilor din adunarea dela Blaj și luptele lui Iancu au fost zadarnice. Împăratul ne-a înșelat din nou și vremuri grele au urmat pentru noi. O ultimă nădejde legată de Viena s'a spulberat la 1892, prin respingerea Memorandului care n'a fost citit de împăratul, a fost refuzat de guvernul din Pesta și, întâmplarea a făcut s'ajungă plicul, cu actele din Ardeal, neatins la București, unde, în sfârșit, în anul trecut a fost deschis. Dacă lăcrămașia a rămas necetită, în schimb s'au deschis sufletele Românilor și gândul mare, al vremurilor noi, s'a spus acum răspicat și cu tărie: Nu mai mergem la Viena, soarele pentru toți Români răsare la București!

De cealaltă parte a Carpaților, războtul pentru neatarnare întinertise sufletele și le umpluse de nădejdi, iar expediția din 1913 mări încrederea în puterea armatei noastre. După pacea dela București, un val de în-

credere s'a revărsat în sufletul tuturor Românilor. În vârful Carpaților flutura steagul lui Bălcescu și un dor stăpânea toate sufletele. Când poetul O. Goga cânta „Oltul“, cu ale cărui ape „să ne mutăm în altă țară“ și când badea Cârțan izbea cu dispreț granița dela Predeal (zicând: Cine dracul a mai văzut graniță în mijlocul țării), era cel mai bun semn că se apropie ceasul întregirii neamului. A urmat un sunet de goarnă... și armata noastră a trecut Carpații.

Mai trebuia însă o grea încercare, retragerea și grozava încercare dela Mărășești, ca s'ajungem la 1 Dec. 1918, la Alba Iulia. Dar înainte de a se rosti poporul la Alba Iulia, în parlamentul din Budapesta răsunase răspicat, la 18 Octombrie, 1918, cuvântul luptătorului Al. Vaida: „Să se dea fiecărei națiuni din Ungaria posibilitatea de a-și întemeia organizația națională“. După această declarație numai la Alba Iulia se putea ajunge.

În ziua de 1 Decembrie cetatea lui Mihai clocotea de chiotul de bucurie, în cea mai frumoasă zi a Românilor din Ardeal. Pe zidurile ei, Moșii, cari o străjuiau, păreau fi-

gurile reînviolate ale legionarilor romani și vrietul marel multimi cerea unirea.

D. Goldiș, după ce citește cu glas înfiorat de emoțiune hotărîrea: „Adunarea națională a tuturor Românilor din Transilvania, Banat și Țara Ungurească, întruniți prin reprezentanții lor îndreptățiți la Alba Iulia, în ziua de 1 Decembrie 1918, decretează unirea acelor Români și a tuturor teritoriilor locuite de dânsii cu România“, arată drepturile noastre istorice asupra acestui teritoriu: „Națiunile trebuie liberate. Intre aceste națiuni se află și națiunea română din Ungaria, Banat și Transilvania. Dreptul națiunii române de a fi liberată îl recunoaște lumea întreagă, îl recunosc acum și dușmanii noștri de veacuri. Dar odată scăpată de robie, ea aleargă în brațele dulcel sale mame. Nimic mai firesc în lumea aceasta. Libertatea acestei națiuni înseamnă: unirea ei cu Țara Românească.

„Bucărtrea poporului românesc n'a fost urmarea vre-unei legi economice, în care terminologie se ascunde minciuna. Dimpotrivă, teritorul dintre Nistru, Tisa și Dunăre constituie cea mai ideală unitate economică.

Frângerea trupului românesc a fost act de barbarie. Distrusă barbaria, unirea tuturor Românilor într'un singur stat este cea mai firească pretențiune a civilizației. Teritoriile locuite de Români dela descălecarea lui Traian și până astăzi au fost teritoriile românești. Nu există putere de a suerlogica până acolo, ca invadările elementelor străine, dirijate pe aceste teritorii în chip artificial și prin abuzul de putere al statului, cu scopul desființării noastre naționale, să poată clătina dreptul nostru de proprietate asupra acestor teritorii. Așa ceva ar fi sancționarea crimei și ar constitui o palmuire a civilizației, care principial nu admite substituirea dreptului prin brutalitate. După drept și dreptate Românii din Ungaria și Transilvania, dimpreună cu toate teritoriile locuite de dânșii trebuie să fie uniți cu Regatul Român“.

* * *

Să ne 'nchinăm azi sfinților neamului, eroilor căzuți în războiul pentru întregire, căci, înainte de a se încorona Regele Ferdinand la Alba Iulia, s'au încununat ei, cu cununa de mucenici, în tranșeele dela Mărășești.

După realizarea visului nostru de veacuri, prin unirea Basarabiei (27 Martie 1918), Bucovinei (28 Noembrie 1918) și Ardealului, menirea noastră aici, în Carpați și la gurile Dunării, este de-a face fapte de cultură, de propășire a omenirii. Cei cari au crezut că, la 1918, prin realizarea idealului politic, ne-am împlinit ca neam chemarea, greșesc. Gărgirea hotarelor țării, întregirea neamului, este numai un cadru pe care suntem datori să-l umplem cu vrednicia trudei noastre, cu fapte de cultură. Numai așa ne vom realiza ca neam: în trupul lui, mărit la 1918, trebuie să înaripăm sufletul, ca să crească până unde-l pot ajuta virtuțile rasei. Numai astfel unitatea neamului românesc va fi spre folosul ordinii sociale și pentru propășirea culturii umane; numai așa țara noastră va fi un loc de înflorire a civilizației și numai prin aceasta vom intra în istoria lumii, legându-ne de veșnicia vieții pe pământ.

Să ne ridicăm fruntea cu demnitate, iar mândria și încrederea să ne străbată în suflete, gândindu-ne că suntem, după atât sbucium, stăpâni la noi acasă, reîntrați în străvechile noastre drepturi.

Iar celor cari râvnesc Ardealul, să le-o spunem deslușit: Noi suntem aci dela facerea lumii și rămânem până la sfârșitul ei, căci Dumnezeu ne-a așezat aici!

1 Decembrie 1918.

(Istoric.)

20 Noembrie 1918, s'a hotărît convocarea la Alba Iulia a marelui Adunări Naționale.

21 Noembrie 1918, în ziarul „Românul”, Consiliul Național publică chemarea poporului român la adunarea dela Alba Iulia.

1 Decembrie 1918, Adunarea dela Alba Iulia. Este ales ca președinte al Adunării Gheorghe Pop de Băsești. Vasile Goldiș cește hotărârile adunării.

2 Decembrie 1918. Marele Sfat național a ales un consiliu de 15 înși, sub președinția lui I. Maniu, pentru guvernare. O delegație compusă din: Alexandru Datda, V. Goldiș și Episcopul M. Cristea și I. Hossu, a fost însărcinată cu predarea actului unirii Regelui Ferdinand.

11 Decembrie 1918, în Monitorul Oficial au apărut cele două decrete de legi, prin

care Regele Ferdinand ia act de hotărîrea
adunării dela Alba Iulia.

12 Decembrie 1918, delegația sosește la
București.

Latinitatea strigă din Tranșee

de O. GOGA.

*Din sborul larg ce 'mprejmue pământul
Cobor la malul Dunării albastre,
Eu ce vă știu și visul și cuvântul
Și-s frate bun cu plângerile voastre.
La mine-aveți scăparea și limanul
Deapururea pe-a vremilor cărare,
Prin rostul meu vorbiți cu oceanul,
Voi, tulburate picături din mare...*

*Azi duhul meu fără popas vă chiamă,
Vă cere-a lumii nouă epopeie,
Din mii de guri cu chiot de aramă
Latinitatea strigă din tranșee.
Voi unde sunteți, râu cumplit de patimi!
Urniți-vă, nu-i vremea de-a mai plânge;
Nevolnicii răscumpără cu lacrimi,
Durerile cari se plătesc cu sânge!...*

*Acolo 'n hora vijelii crunte
E clocotul visării noastre sfinte!
Veniți, Români! Porniți-vă spre munte!
V'arată drumul morții din morminte.*

Să nu uitați a veacurilor carte,
 Veniți, veniți!... Căci adevăr zic vouă:
 Ori vă mutați hotarul mai departe,
 Ori veți muri cu trupul frânt în două!

Uniți-vă Români

de MIRCEA DEM. RĂDULESCU

Dar până când atâta ură
 Și-atâtea oarbe dușmăanii
 Să frângă sfânta legătură
 Ce ne-a unit pentru vecii?

Vrăjmași cu suflete barbare
 Râvnesc al țării dulce plai,
 Să sfarme sfintele hotare
 Ale lui Ștefan și Mihai...

Ei vor să pună 'n jug moșia
 Ce-am moștenit-o din bătrâni,
 Dar voi ce-ați înfruntaturgia
 Uniți-vă pe veci, Români!

Uniți-vă, Români, cu toții,
 Pe sfântul strămoșesc meleag:
 Muntenii, Moldovenii, Moții,
 O inimă s'avem și-un steag!

Dușmanele porniri să piară,
 Să piară negrele nevoi,
 Să fie iar belșug în țară
 Și țara — leagăn de eroi.

*Înălța-ți sfintele drapele,
Să fluture sub cerul sfânt
Și cât va fi pământ sub stele
Să fim un suflet și-un pământ.*

Alba lulia

*Maestrului Octavian Goga
de MIRCEA DEM. RĂDULESCU.*

*Sângeră și azi sub ziduri jertfa grelelor
[prigoane,
Sfinții săi bătuți în cue la răscruci,
Plâng și astăzi pe troițe sângeratele icoane,
Și pe file vechi de biblii plâng sfințitele
[canoane,
Care-au mângăiat durerea răstignișilor pe
[cruci!*

*Sfânt Ierusalim al nostru, de dureri încă
[fierbinte,
Alba lulia, cetate de martiri,
Ne plecăm sfioși genunchii lângă marile
[morminte,
Sub catapeteazma-ți veche, scump altar
[de-odăjdii sfinte,
Unde s'au rugat părinții și-au căzut sub pri-
[goniri...*

*Dar spânzurătoarea, rugul, roata, negrele
[păcate,
Toată ura și trufia de călău,*

N'a putut să ne sugrume visul larg de li-
 [bertate,
 Visul cel mai sfânt din lume, floarea de
 simțiri curate,
 Flacăra de-azur și aur ce ardea pe zidul tău!

Tu, care-ai văzut Voevodul cel cu fulgere pe
 [zale

Răsărind din răscolitul Șelimberg,
 Tu ne-ai dat puteri de-arhangheli să urnim
 [Carpații 'n vale
 Și 'ngropat-ai mucenicii lângă zidurile tale,
 Ca o vie mărturie de dureri ce nu se șterg...

Scump altar de moaște sfinte, piatră veche
 [de credință,
 Unde ne-am luptat și plâns-am ani în șir.
 Tu, ce ne-ai știut Calvarul, necurmata

[suferință,
 Sângerata ta Golgotă vede 'n nimb de
 [biruință
 Marea noastră Inviere, visul Neamului Martir!

Împlinind scriptura veche, azi o flamură
 [încheagă
 Neamul înfrățit de-un sânge și de-un grai:
 Alba-lulia, înalță-ți steagul ce pe toți ne leagă!
 Bine-cuvântat fii, Doamne, că văzut-am țara
 [ntreagă

Și pe nobii Tăi sub steagul sfânt al marelui
 [Mihai!

1967 - 3. IV. 1937

BIBLIOTECA UNIV. CLUJ
 BIBLIOTECA UNIV. CLUJ

Datorițele bunului român.

I. Ce este Asociațiunea „Astra“ ?

Este cea mai mare și cea mai veche societate românească din Ardeal, pentru răspândirea culturii în sânul poporului român.

II. Ce a făcut și va face Asociațiunea ?

1. A ajutat în timpuri grele, cu *burse*, tinerii români la învățatură de carte și de meserii. — 2. A înființat o *biblioteca centrală* în Sibiu. — 3. A înființat un *Muzeu* minunat, cuprinzând mai ales lucruri făcute de harnicele țărane române, dar și alte celea. — 4. A ținut zeci de mii de *conferențe* populare la sate și la orașe. — 5. A înființat *cursuri pentru analfabeți* (neștiutori de carte). — 6. A înființat *bănci populare și cooperative*. — 7. A tipărit, în zeci și zeci de mii de exemplare, *cărți de învățatură și petrecere pentru popor*. — 8. Tipărește revista „*Transilvania*“. — 9. A înființat *despărțăminte, cercuri culturale, biblioteci populare* la sate. — 10. A ajutat construirea de *Case naționale*. — 11. Ajută tipărirea unei biblioteci pentru cărturarii cu școală mai mare (de către Secțiile „*Astrei*“ din Cluj).

III. Ce trebuie să facă orice Român bun ?

1. Să se *inscrie membru* la Asociațiune (membru fondator 1000 Lei, membru pe viață 500 Lei, membrii activi 50 Lei). — 2. Cărturarii cu știință de carte mai multă să aboneze revista „*Transilvania*“ și să cumpere cărțile tipărite de Secțiile „*Astrei*“. Aceștia, și apoi lumea dela sate să cumpere broșurile din Biblioteca populară a „*Asociațiunii*“ (fiecare coală de tipar de 16 pag. 1 Leu, 50 coale cu 800 pag. 50 Lei).

**Să iubiți Asociațiunea „Astra” — cetitori
români ai acestei cărți!**

**Dacă iubiți Asociațiunea aceasta, să știți
că lucrați pentru propășirea noastră, a tu-
turoara!**

**„Astra” vrea o țărănime sănătoasă, de-
șteaptă, vrednică, cu gospodării înfloritoare,
cu încrederea într'un viitor strălucit.**

Calea „Astrei” duce spre mântuire!

Ultimele numere ale „Bibliotecii popo-
rale” sunt următoarele:

**Nr. 225. *Amor și răzbunare*, povestiri isto-
rice de Ioan A. Lapedatu.**

**Nr. 226—227. *Șoimii Carpaților*, (Ideo-
logie — organizare — metode) de Prof. Dr.
I. Hațieganu.**

Nr. 228. *Din popor* de Petrea Dascălul.

**Nr. 229—233. *Boli, Leacuri și Plantele
de leac*, de Dr. George Bujorean.**

**Nr. 234. *Răsărit de soare*, piesă în 3
acte, de Nicolae Boeriu.**

**Nr. 235—236. *De ce trebuie să muncim*,
învățătură economice naționale, de Gheorghe
Brânduș.**

**Nr. 237. *Calendarul pentru popor al Aso-
ciațiunii*, pe a. 1937, întocmit de Horia Petra-
Petrescu.**

Nr. 238. *Anecdote*, de Gh. I. Chituc.